

Motion till riksdagen

1988/89:Jo30

av Siw Persson m.fl. (fp)

med anledning av prop. 1988/89:116 om vissa dammsäkerhets- och vattenkraftsfrågor, m.m.

I propositionen föreslås åtgärder i fråga om dammsäkerhet. Vidare redovisas regeringens syn på utbyggnaden av minikraftverk och vattenkraftsplanen.

Regeringens behandling av frågor som rör älvutbyggnad och minikraftverk speglar en oengagerad och nonchalant inställning till viktiga miljö- och naturvärden. Nyligen gav regeringen klartecken till Klippen-projektet i Umeälven som tidigare stoppades av folkpartiregeringen. Därefter kommer denna proposition som saknar varje tillstymmelse till förslag som skulle kunna stärka miljöintressena vid minikraftutbyggnad.

Folkpartiet har vid flera tillfällen — bl.a. i interpellationer och riksdagsmotioner — tagit upp de miljöproblem som visat sig uppstå under de senaste årens omfattande utbyggnad av minikraftverk. Skadorna på naturen har ofta visat sig vara oproportionerligt stora i förhållande till de energivinster som stått att hämta.

Det finns givetvis inga skäl att motsätta sig renoveringar och kompletteringar i vattendrag där utbyggnad redan skett och moderniseringar kan ske utan påtagliga skador på motstående intressen. Men särskilt i norra Sverige är det uppenbart att stora naturvärden står på spel. Eftersom fallhöjderna är små krävs att vattnet leds långa vägar vilket kan torrlägga bäckfåran. Hotade växt- och djurarter som uttern påverkas. Fisket försämras och även rennäringen kan drabbas. Det är t.ex. utomordentligt oroande att vattenöverdomstolen gett klartecken för utbyggnad i Sösjön i Jämtland trots de omfattande skador på natur, fiske och rennäring det skulle innebära och trots att en lång rad viktiga remissinstanser avstyrkt.

Regeringen har tidigare sökt ge intryck av att åtgärder skulle vidtas efter att det uppdrag som lämnats till 10 länsstyrelser hade redovisats. Miljöministern anförde t.ex. i riksdagen den 20 oktober 1988: "När vi införde stödet för utbyggnad av minikraftverk som ett inhemskt, miljövänligt alternativ, uttalade vi samtidigt i propositionen att utbyggnaden bör ske på ett sådant sätt att man inte kommer i konflikt med miljöintressena. Det är självfallet en princip som vi håller fast vid och som också skall vara vägledande för arbetet med propositionen".

När riksdagens majoritet (s-m-c) i höstas avtog folkpartiets motion om lagändringar för att stärka miljöintressenas ställning vid minikraftutbyggnad hänvisades också till den kommande propositionen. Jordbruksutskottet framhöll dock att det "delar motionärernas oro inför den ökande ut-

byggnaden av minikraftverk, särskilt i de skyddade vattendragen". Mot den bakgrunden är det ytterst anmärkningsvärt att regeringen nu inte anser sig behöva vidta någon åtgärd alls.

Underlaget för propositionen i denna del består i huvudsak av redovisningar från sammanlagt 11 länsstyrelser. Detta material är dock — kanske mot bakgrund av att arbetet skulle utföras under sommaren 1988 — inte särskilt informativt. Regeringen konstaterar också att de slutsatser som kan dras av materialet är "relativt osäkra". Bl.a. framhåller föredragande statsråd att bedömningar avseende konflikter med motstående intressen i relativt hög grad inte gjorts.

Ändå anser sig statsrådet något längre fram i texten sig kunna dra slutsatsen att materialet inte ger "belägg för att utbyggnad av mindre vattenkraftverk generellt sett kan förväntas ge upphov till mer påtagliga konflikter gentemot motstående intressen". Men det var ju just dessa bedömningar som i relativt hög grad inte hade gjorts i länsstyrelsematerialet.

Det kan dessutom konstateras att länsstyrelsen i Örebro län som — till skillnad från flertalet — utförligt behandlat denna fråga redovisar en problematisk bild: "den allmänt accepterade naturvårdshänsynen som nu också finns inskriven i vattenlagen har mycket svårt att vinna gehör inom vattendomstolarnas beslutsområden".

Nu utmynnar propositionen i denna del i stället i att energiverket skall pröva vilka åtgärder som kan visa sig nödvändiga för att uppnå vad regeringen kallar "utbyggnads målet" för minikraften. Vi anser att riksdagens beslut bör ske i en helt annan och av hänsyn till miljöintressena präglad anda. En utförligare redovisning av de motstående intressena bör också föreläggas riksdagen.

- Folkpartiet har i en kommittémotion i januari lagt fram följande förslag:
- vattenkraftsprojekt i undantagna älvar och älvsträckor skall alltid prövas av regeringen
 - vattenlagen skall ändras så att mindre vattenkraftsprojekt omfattas av samma utredningsmöjligheter som större vattenföretag
 - vattenlagens tillåtlighetsregler bör ändras så att skadornas omfattning vid bygge av minikraftverk får en riktigare bedömning
 - inom ramen för kammarkollegiets övergripande ansvar för de allmänna intressena i vattenmål bör naturvårdsverket ha ansvaret för att utredningsarbetet vad avser miljöpåverkan genomförs.

Vi hänvisar till denna motion.

I propositionen redovisas också läget beträffande planen för vattenkraftsutbyggnad. Redovisningen bygger på energiverkets elmarknadsrapport 1988.

Enligt folkpartiets mening bör någon ytterligare vattenkraftsutbyggnad utöver tidigare angivna 66 TWh inte ske — en ståndpunkt som intagits också av naturvårdsverket. Vi har vidare föreslagit att en rad projekt som för närvarande ingår i vattenkraftsplanen i stället skall skyddas i naturresurslagen nämligen Emån, Voxnan uppströms Edsbyn, Ammerån, Meåforsen, Hårkan, Klippen och Luleälven sträckan mellan Vietas och St. Lule-

vattnet. Enligt vår mening finns det från miljösynpunkt starka skäl att undvika ett forcerat genomförande av vattenkraftsplanen.

Mot den bakgrunden ser vi med viss oro på vissa av de åtgärder energiverket tänker vidta i sitt arbete med vattenkraftsplanen. Det framgår t.ex. att energiverket i samarbete med domstolsverket skall kartlägga de olika vattendomstolarnas praxis avseende remissinstanser. Om syftet är att någons stans i beslutsprocessen kring vattenkraftsutbyggnad begränsa inhämtandet av beslutsunderlag är det knappast förenligt med en ambitiös miljöpolitik. Vi finner det heller inte lämpligt att energiverket aktivt skall motverka bildandet av naturreservat — interimistiska eller permanenta. I likhet med naturvårdsverket menar vi att man vid valet av objekt bör börja med de företag som är minst kontroversiella och vänta med de mest omstridda och från miljösynpunkt värdefulla.

Mot. 1988/89
Jo30

Hemställan

Med hänvisning till ovanstående hemställer vi

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en starkare ställning för miljöintressena vid minikraftutbyggnad,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en bättre redovisning av motstående intressen vid minikraftutbyggnad än den som återfinns i propositionen,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om arbetet med vattenkraftsplanen.

Stockholm den 18 april 1989

Siw Persson (fp)

Erling Bager (fp)

Leif Olsson (fp)

Birgit Friggebo (fp)

Lars Ernestam (fp)

Bengt Rosén (fp)

Håkan Holmberg (fp)

Anders Castberger (fp)